

ismeretlen szépségeket rejt! Száznál jóval több kiadatlan és ismeretlen vers igazolja ezt! Az tudja felmérni, csak ennek jelentőségét, aki lakkével ismeri a százhúrú Juhász Gyula lelkét, aki az abszolút tiszta dallamok zenéjét érteni tudja. Én azt hiszem, hogy mindenki csak szeretni akarja őt, mert elvisz bennünket, magányunk szigetére, eljön velünk fájdalmas órák vígasztalójául, boldoggá tesz, ha ő is boldog. De küzdeni is tud, harcolni a gyermekért, gyengéért, elesettért! Kiadatlan és „tiltott” verseiből erőteljesen csendül ki a hang. Az egész világ egyenlőségéért, szabadságáért, az elnyomottak felszabadításáért és a béke magasztos eszméjéért küzd e versek javában. Társaságunk arra törekszik, hogy érdemes kezek által végre összeállíttassék Juhász Gyula teljes életműve, prózájának sokrétű, színes oldalával együtt.

Ehhez a munkához azonban szorosan hozzátartozik a Juhász-Múzeum Kilényi Irma által összegyűjtött, hatalmas és irodalomtörténeti szempontból fel nembecsülhető anyagának visszaszerzése is. Mert nem közömbös nekünk, hogy a költő titkáranak harminc esztendő fáradságátlan és alázatos munkája milyen kezekben van! E helyt végre beszélni kell arról is. El kell mondanunk azt, hogy Kilényi Irma 1944 nyarán bekövetkezett s Juhász Gyulához hasonlóan tragikus halála után testvér-örökösé magához ragadta az óriási gyűjteményt azon ünneggel, hogy sziklabarlangban rejtje el a légítamadások előtt. A háborúnak azóta már vége, de semmi hajlandóságot nem látunk a gyűjtemény visszaszármaztatására. Mi azonban tudjuk, hogy Kilényi Irma még életében kikötötte: a Múzeum teljes anyaga a Nemzeti Múzeumot illeti halála esetére, illetve ha közben létrejön: a Juhász Gyula-Társaságot. Mintthogy írott végrendelet nem maradt utána, élő szavai meghagyásának kell érvényt szerezni. S a Juhász Gyula-Társaság rajta lesz, hogy nagy költője személyes életének emlékeit, tárgyait, sorsának változásait megörökítő élő momentumok méltó helyükre kerüljenek. Mert miből áll Kilényi Irma páratlan gyűjteménye? Számos kéziratból, ismeretlen és kiadatlan versből, a költőt ábrázoló festményekből és szobrokból, újságcikkeinek majd teljes anyagából, fényképekből, melyek kisgyermekkorától kezdve végigvezetnek utolsó hónapjáig és óriási értékű levelezéséből. Móricz és Ady, Koszólányi és Babits és a jelentősebb kortársak leveleinek gazdag tárházát találjuk ott. Emellett a rávonatkozó irodalom hatalmas anyaga. Az áldozatos lelkű titkár elkísérte költőjét a városokon keresztül, s ahol megfordult, vagy élt Juhász Gyula, minden emléket felkutatott és megszerzett onnan. Kedves és dedikált könyveit még életében Kilényinek adta át. Használati tárgyait, személyes eszközök, s az utolsó ceruzája és sorai, mind megtalálhatók az óriási gyűjteményben. Ami már csak azért sem magántulajdon, mert a költő az ő tulajdonát képező tárgyakat a Múzeum részére adta át, nem Kilényi személyének.

Hiszünk abban, hogy a hatóságok segítségével e nagyjelentőségű irodalmi dokumentum rövidesen az őt megillető helyre kerül s akkor igazán hozzá kezdhetünk fentebb vázolt terveink megvalósításához; irodalmunk egyik legkiemelkedőbb, de eddig mellőzött alakjának méltó szolgálatához. — **YI.**

Egy szív az éjszakában

*Elsárgult pergamentekercs... széthajtja valaki
S már jönnek sorban a titok szárnyas koboldjai.*

*Küld árnyakat az éj s magány; fölzúg emlék-malom,
Engem, csak engemet keres egy baljós fájdalom.*

*Oh Európa, bírvá birt s vesztett kedves hazám:
Az látogat meg, s mult idők képét bogozza rám.*

Mellettük új lap is zizeg; önéletem szerén,
S fut már felém a látomás ez éjek éjjelén.

Az első villan: Róma hull s rémek s szörnyek lepik...
De eltűnt légiók helyén Krisztust beszél a hit.

Majd erdős hegyhát néz felém. Amott patak cseveg,
Főnt vár, s a lőréses falon pajzsok sereglenek.

De mennek máris: kard s kereszt vonul Keletre át,
Hány nyughatatlan, zord lovag veszíti el magát!

Mindegy. Szilárd a folytatás, hadak s pestis fölött,
Hordót gurít a Rajnavölgy meg élő örömet.

Szekerce csattog, dőlt fenyő illattal múlik el;
A csúcsos utcák mélyein mesterség nő, ezer.

Órásműhely... Sok óra jár, vidám kakukja zeng,
Órásinas mit álmodol s az álmod mit jelent?

Hajókat látsz? Vajh merre fúj az óceáni szél?
Hahó! Föld! — Kolumbus kiköt s nyomán fegyver beszél.

A bolygó lélekzik s fullad, üzlet s kaland pezseg,
Az öt világrész tengerén vitorlák ezre megy.

De kontinensünk is buzog, hegy s völgy ágál, zajong;
A szellem ébred s tiltatás elé hiába kong

Wittenberg... tarka háztetők... egy céhmemet megáll,
Vártemplomajton új ígét im Luther kalapál.

Tenger nép ámul hős szaván, amit odaszögez:
A Gondolat lép, ám kinek, kinek lesz béke ez?

Uj század s régi dőre harc! De utakon legény...
Karja s iparja száll vele a földnek kerekén.

Bükk s gyertyán, nézi, törzsükön fakad a szűz moha,
Megáll a vándor, száll az éj, kár volt indulni ma!

Ferences biltív, hajnala. Zsolozsma bűg, jajong:
S künn gáláns, bővérű kaland mesét mesére mond.

De mást ígér egy gall nemes, s nagyobb erőt hoz itt:
A tollat szellem vertezi s él, mert gondolkozik.

Majd ingó félhold. Lánguló Budán kereszt a jel.
És Észak... Néva-lápokon Péter várost emel.

Aztán a szellem int megint, s újonnan kél a nap,
Az ittasult föld homlokán eszmék villámlanak.

Még barokk-csigák s fű-selyem... s már guillotine kaszál,
Szabadverseny! Fortélyal üsd, aki utadba áll.

Egy köztétel lesz majd a vég... a tengerben sziklafok,
Sétál a császár s arca zöld, kín úzi újra sok.

Elvész... s a Gőz jön, fölliheg, bódult szövésen át
A tegnapi megszült Gondolat megsebzí önmagát.

Fütyögve árad, száz vasút ércfalpa fekszik el,
Csak alkotója törpe még: szuvas terhet cipel.

Álszent szövetség s dús üzem. Éj s nap robtja, gond;
Az örült, kattogó kerék fölött nyomor sikong.

Szép negyvennyolcra rút való: önkény, bitók sora;
Egy híres tróncsiny és nyomán szennyes komédia.

Illatba göngyölt ájulás, Balzac róvása nő,
S kiáltvány küldi messziről kíséretét elő.

Sedan... a nép lám fölszökell s közé golyó söpör;
Aztán a piac tervei, s bezárva mind a kör...

Nyomán özönvíz, fürtelem, döggént mézsírba holt,
S nyomán a lelkünk régi csak, jobbért meddön sikolt.

Családok ezre Ámokat, hasznot loholva mind;
Feledve könny és rémület; ocsú beszélt megint.

De szertehulló kor siet s ki sem hallgatja meg;
Taxik vikkendre rajzanak s visznek reményeket.

Egy pályaudvar csarnokát megtölti s bűg a hang
Szülőmnek sírján barna rög, a végső most zuhant.

Minden közel most, s mind, mi volt, itt nálam kér helyet,
Árad felém és nyugózőn van annyi üzenet!

Csak Isten az, ki messze van; menj szomorú dalom:
Aludjunk. Régen csönd vonul az idő-falakon.

Füssy László